

A tudomány az emberért

Bemutatták egyszer a Deltában, a tévé népszerű tudományos ismeretterjesztő „folyóiratában”, hogy mi is az a teflon, és mire lehet használni. Nem is olyan régen. Ma talán aligha van háztartás — teflonedény nélkül.

Bizonyára többen vagyunk laikus érdeklődők, akik sokáig úgy néztük a Deltában bemutatott tudományos felfedezéseket, technikai újításokat, mint rendkívül okos emberek csodálatos, de túllunk távoli, mindennapjainkat érintetlenül hagyó, a valamikori ismeretlen jövőt jobbitó leleményeit. Ha azonban egyik nap a Delta filmjében, de másnap már az asztalunkon látjuk például a teflonbevonatú fazekat, szükségesszerű a következtetés: legfőbb ideje más szemmel nézni a világot. Nemcsak az újabb és újabb technikai csodák, tudományos eredmények követik egymást rendkívül gyorsan, de hihetetlen mértékben le-

rövidült a tudományos eredmény megszületése és gyakorlati alkalmazása közötti idő is. Ha tudomásul vesszük, hogy manapság egészen közvetlenül, mindennapi életünket meghatározóan érint bennünket ami új a természettudományokban — legalább az alapismeretek megszerzését kötelezőnek kell tartanunk.

A „humán” és „reál” tudományok elsőbbségéért folytatott hajdani viták mai szemmel immár naivnak és értelmetlennek tűnnek. Arról is leszoktunk, hogy úgy nevezzük humán műveltségünkkel dicsekedjünk. Nemcsak, mert kényszerülünk belátni, hogy mozdulni-élni nem lehet a természettudományos és technikai ismeretek meghatározott köre nélkül, de a szóhasználat is bizonyos fokig értelmetlenné vált. Nincs ugyanis a természettudományoknak olyan ága, amely nem köthető az emberhez, nem kapcsolódik valamiképpen emberies cé-

lokhoz, és nincs olyan technika sem.

Talán mindezek miatt népszerűek a tévé tudományos ismeretterjesztő adásai is — a tudósportéktól a vitamisorokig, a Delta magazinjától az egy témát részletező sorozatokig. Ilyen sorozat, méghozzá a legszorosabban emberhez kötött témájú film indult szerdán: *Az öröklődés titkai*. „Akkor vesszünk róla tudomást, ha valahol hiba van” — írja az emberi öröklődésről *Szanyi László*, a sorozat szerkesztője. Mint ahogy nem zavar bennünket, ha nem ismerjük a csengő működési elvét, míg el nem romlik — és folytathatnánk a sort. De nemcsak akkor történhet helyrehozhatatlan baj, mindennél nagyobb veszteség, ha titkok maradnak számunkra az öröklődés titkai, még egy vacak csengő is ugyanilyen baj okozója lehet. Az élet visszavonhatatlan tartozékai, a környezethez való alkalmazkodás feltételei azok az ismeretek, amelyekhez — a többi között — szintén a technika egy vívmánya segít hozzá.

S. E.

Népfrontaktivisták az iskolákért

Az elmúlt iskolaévben végzett munka tapasztalatairól tárgyaltak a Hazafias Népfront megyei pedagógiai bizottságának tegnap délelőtti ülésén, amelyet a népfront városi bizottságának tanácstermében tartottak. A megyei, a városi és a járási bizottságok munkájáról szólva az ülésen megállapították, hogy a korábbinál szorosabb kapcsolatot sikerült tavaly teremteni a szülői munkaközösségekkel. A népfront pedagógiai bizottságának többek között az a feladata, hogy az új oktatási rendelkezésekről tájékoztassák a szülőket, ezzel segítsék meg adjanak nekik, hogy job-

ban bekapcsolódhassanak az iskolák nevelőmunkájába. Az elmúlt tanévben tartalmasabb kapcsolatok születtek a pedagógusok és a szülők között, de megállapították azt is, hogy a szülői munkaközösségek nem mindenhol élnek a lehetőségekkel, amelyek rendelkezésükre állnak a közös nevelőmunka eredményesebbé tételéhez. A népfront bizottságának a korábbinál jobb együttműködést sikerült kialakítani a tanács szervekkel is.

A tavalyi munkáról dr. Sipka Sándorné, a megyei pedagógiai bizottság elnöke számolt be. A megbeszélésen ezután bejelentették,

hogy dr. Sipka Sándorné megválik tisztségétől, a társadalmi szervezet elnöke az idén dr. Kovács Józsefné szakfelügyelő lesz. A megyei bizottság új elnöke ismertette az idei tanév feladatait. A társadalmi szervezet aktivistái folytatják a pedagógiai ismeretterjesztést a szülők körében, fokozott mértékben részt vesznek a megyei gyermekvédelmi napok szervezésében. A járási bizottság tevékenységéről, feladatairól az új tanévben Kriván Zoltán, a külsőházi általános iskola igazgatója, a járási bizottság elnöke számolt be az ülésen.

Tanácskozás az idegenforgalomról

A Délalföldi Idegenforgalmi Intéző Bizottság elnöksége tegnap, csütörtökön délelőtti Szegeden a megyei tanácsszékházban ülést tartott. A tanácskozást Hantos Mihály, a megyei tanács elnökhelyettese, az intéző bizottság elnöke nyitotta meg. Miklós Sándor, az intéző

bizottság titkára számolt adótt a két elnökségi ülés alatt végzett munkáról. Az intéző bizottság fejlesztési szakbizottságának vezetője, dr. Varga József pedig tájékoztatta a résztvevőket az 1973-as fejlesztési alap felhasználásáról.

Az intéző bizottság elmúlt évi tevékenységét Hantos Mihály értékelte, és javaslatokat tett, hogyan kellene még hatékonyabban tenni a szervezet munkáját.

Az elnökségi ülésen felhívta Szabó Sándor, a Csongrád megyei pártbizottság titkára, Papp Gyula, Szeged megyei város tanácsának elnöke, Schmal Ferenc, a DEFAG igazgatója, dr. Bereczki Sándor, Gyula tanácsának titkára, Steigerváld György, a Békés megyei tanács vb kereskedelmi osztályának vezetője, Farsang Lászlóné dr., a Csongrád megyei tanács vb kereskedelmi osztályának vezetője és dr. Antalffy Györgyné, a Szegedi Idegenforgalmi Hivatal vezetője is.

Szocialista együttműködési szerződés

Napjaink lakónegyedei házigyári elemekből nőnek, magasodnak, ugyanakkor bizonyos létesítményeket csak hagyományos anyagból, téglából lehet építeni. A kiemelt szegedi beruházások — a postapalota és az új húspari épületek — valamint a bölcsődék, óvodák, iskolák építkezéseinek folyamatos téglaszükséglete érdekében kötött szocialista együttműködési szerződést szerdán a DELEP és a Csongrád-Békés megyei Téglaiipari Vállalat.

A szerződés szerint a téglaiipari vállalat előnyben részesíti az építőket megrendeléseit, igényeit gyorsan és maradéktalanul elégíti ki. A DELEP pedig a házigyári elemek mellett szorgalmazza

a hagyományos építőipari alapanyagok felhasználását.

A szerződést a két vállalat párt-, gazdasági, szak- és KISZ-vezetői írták alá.

Századunk zenéjéből

A szegedi szimfonikusok kamarazenekara, Szalatsy István vezényletével, huszadik századi művekből tartott koncertet. A nyitó szám, Szervánszky Endre *Vonósszerenádja* takarékos eszközökkel felépített, jó kompozíció. Négy szépen formált tétel követi egymást, három gyors vesz közre egy lassút. *Huzella Elek* a Bartók harmóniarendet ötvöztetve levegősebb, mediterrán hangzásokkal a *Rapszódia*-jában. A mű zongoraszólomát Várnagy Szönye Katalin játszotta, akinek kiváló kvalitásairól ismét meg kell emlékezni: többet kellene foglalkoztatni az iskolák szűk keretén túl is. A mű bővelkedett hangulatos epizódokban, de formailag kevésbé volt összefogott, inkább egy nem létező főtétel szaggatott, lassú bevezetőjének tűnt. *Kocsár Miklós Vonósszerenádja* szintén Bartókra és a század első felének zenéjére utal. Erődik benne az újabb magyar szerzőknek az a törekvése, hogy szabaduljanak az ötvenes évek konvencióitól. Kocsár itt már eljutott a naiv optimizmustól a modernebb Bartók-művekig, és ez abban a korban már nagy szó volt.

A hangverseny koronája

Honegger II. szimfóniája volt. Ez a megrendítő remekmű egyesíti mindazt az energiát, erőt, elmélyültséget és humánusmot, ami a nagy francia mester sajátja. Küzdelmes utat jelenít meg a letargiától, a vívódás és panasz kitérésén keresztül, a diadalmas zárókorálig. A zenekar is láthatóan több energiát fektetett ennek megtanulásában, mint a többi három műbe. Megértte. A vonások tudásuk maximumát nyújtották, Szalatsy István lendületesen, elmélyülten vezényelt. Sajnos, változatlanul főnnállnak a vonások állandó hangszíne, intonáció — és vibratoprobálmái, valamint a terem közismerten visszhangos akusztikája. Ezekről eltekintve a Honegger-szimfónia elcádasá maradó élményt hagyott.

Huszár Lajos

Guruló nyaraló

A Zala megyei Lentiben működő Fém-, Fa- és Szolgáltató Ipari Szövetkezet hamarosan megkezdte a guruló nyaralók, a személygépkocsik után kapcsolható lakócsis sorozatgyártását. A szövetkezetben 3 lakócsis

típust szereztek, s azokat az ország különböző városaiban bemutatókon tették közzemlére. A 4 személyes elhelyezését biztosító lakócsikat az AUTOKER árusítja majd.

TÁJBAN...

Indul a tájbusz. Melpoméné és Thália papjai, papnői készülnek magyar szót vinni, mesét, költészetet, lelket, szellemet egy magyar falucskába. Szép feladat Madách, Shakespeare, Csehov, Páskándi üzenetével érkezni a munkában elfáradt, ám szépségre, gondolatra, hitre szomjazó emberekhez. Igen; így ülünk a buszba, talán mindig és mindnyájan így.

Az ügyelő olvassa a névsort, itt van mindenki: indulhatunk. A Volán megint rozoga, öreg masinát küldött, az ablakrészen jön a huzat derekunkra, a füst kiszáradja a torkot, a hideg megdermeszti a lábat, de se baj! Majd felmegy a függőny, és ha kicsit fáradtabban, rekedtebben ugyan, azért elhangzik a szó.

A rázkódás végén kiszállunk a buszból. A művelődési ház előcsarnokában felvesszük a tájpenzt, harminc forintot, néhányan „erősíténeket”; ami elveszett útközben, egy pohár borral lehet visszaszerezni, zengő hangot, önbizalmat, hitet. A művelődési ház előcsarnoka valóságos italbolt. Sokan vannak itt, és nyilván a mi előadásunkra jöttek — gondolom —, most még megisznak egy kisfröccsöt vagy egy pofa sört, jólesik az nyolcórás becsületet robot után, aztán beülnek a nézőtérre, minket nézni, hallgatni, odaadással, figyelemmel. Szép. Igaz, nagy itt a füst, és néhány felebarátunk már alig-alig áll a lábán, de hát gyarló emberek vagyunk, ne félkezzünk. Még minden jóra válhat!

Az öltöző kicsi, hideg. Szűkösön ötten ha elférünk, pedig tizennégyen vagyunk. Nem baj, majd öltözünk-vetkőzünk a folyosón féllábon. Ügyeletes rendezőnk hosszas fázadozására a művelődési ház igazgatója kinyitja az ajtót, ami helyiséget, ami tavaly még szintén öltöző volt: kopott, hideg, ócska bútorokkal, az asztalon egy kancsó állott vízzel. Most az igazgató konyhája: takaros, jól felszerelt, a legmodernebb konyhabútorral, a falon szép tányérok, a szekrény tetején butélikák. Minden ajtó, fiók fehér papírkarikával lera-gasztva: nehogy eltűnjön va-

lami. Magyarán: nehogy ellopjunk valamit. Nem érünk rá megsértődni, nem igazgatóért jöttünk, hanem a nézőtérre tolongó, Shakespeare gondolataira szomjazó emberekért, a falusiakért. Jászai-díjas művésznők lelki ismeretesen elkészíti nagy maszkját, kilép a színpadra, övé az első mondat: „Színház az egész világ...” Megkezdődik az előadás.

Számolom: nyolcan ülnek a nézőtérben. És jelen van még egy kedves, maszatos gyerek, a sarokban álló kályha mellett brikettekkel játszik. Az első sorban anya ül, karján a kicsivel, mögöttük idős házaspár, a bácsin világit a fehér gallér. Hátrébb négy fiatal lány, ragyogó szemekkel. Mondogatjuk magunknak, egymásnak: ne őket büntessük, akik itt vannak, akik szeretnének végigélni egy szép estét, szedjük össze magunkat; próbáljuk meg úgy, mint bent... De hát hiába minden önszuggeszció: kifárad a lélek, megzavaró-

dik az agy a kongó falak között. Az előcsarnok-kocs-mából behallatszik a zaj, nőtánc, néha felcsapódik az ajtó, valaki bekurjant, aztán becsapódik az ajtó. A második résztől a karon ülő csöppség és a villogó gallér bácsi már alszik, a kályha mellett játszadozó gyerek viszont figyel az előadást. A négy lány és az idős asszony is. Értük jöttünk. És még mindig azt mondom: érdemes volt — bár az utolsó mondatok nagyon fáradtan hangzanak, és szomorúan vinnyogva hull le a függöny. Csattog néhány tenyér, meghajolunk.

Szinte szótlankul vetkőzünk-öltözünk. Ki-ki megissza a magáét, és ugyanilyen szótlankul, fázósan szállunk be a buszba. Visszafelé zöttyögünk. Megkérdelem szervezőnket: mennyi a bevétel? „Ötezer forint, eladott ház.” A statisztikák kimutatják: tájékoztatóink telt házak előtt mennek...

Csernák Árpád

A látogatók

Színes, szélesvásznú, merikai film. Rendezte: Elia Kazan. Főszerepekben: Patrick McVey, Patricia Joyce, James Woods, Chico Martinez, Steve Railsback.

Hajnalodik már, amikor a két látogató autóját elfarol a ház elől. A vidéki ház egy napig a szorítót jelentette, ahonnan nincs menekvés, ahonnan nincs kivezető út, ahol a mérközést végig kell küzdeni. Reggel még minden olyan természetesen egyszerű és mindennapi: a gyerekírás, a szerelem, a reggeli, a családi gondok. Aztán váratlanul autó fékez a ház előtt. Látogatók érkeztek. S egyszerre felforrósodik a levegő, pattanásig feszül a légkör, előrevetíti árnyékát a dráma. Kezdődik egy mérkőzés, melynek csak vesztesei vannak. Amikor felbúg a látogatók autójának motorja, maguk mögött hagyják az összevert fiatallembert, a megerőszkolt asszonyt — az eltiport, letarolt harcmezőt.

Éppúgy, mint az amerikai hadsereg Vietnámban. A hasonlat nem erőszakolt, Elia Kazan, a világhírű amerikai rendező filmje — amelyet a Filmbaráti Kör-hálózatban néhány hónapja már vetítették — egyenesen Vietnámban kezdődik...

A látogatók, Bill egykori katonatársai, a börtönből egyenesen volt bajtársukat keresik föl. Bilt, aki följelentette a járó tagjait, mert megerőszkoltak és agyonlőttek egy 16 éves vietnámi lányt. Ez a dráma háttere, gonoszterekért felelőseket, a háború brutalitását, barbár voltát kifejező eseménysor nem játszódik le a filmen. Csak a következmény, a megtagadhatatlan bosszúvágy, a szorítóban vállalt lélektani és ökolcsata, az erkölcsi és fizikai erőnlét megpróbáltatása.

Elia Kazan kegyetlenül őszinte filmet készített. Amerika lelkiismeretét apellál anélkül, hogy állást foglalna, kibúvókat vagy megoldáso-

kat keresne. Kelepcét is állít a nézőknek — mondhatnánk —, hiszen úgy tűnik, a nézőknek sem ad kibúvót éppúgy, ahogy a főhősöknek sem. Az erőszak maszkjait, valódi és álarcait sorakoztatja fel, s mi, nézők sem menekülhetünk a hatás alól egy kézlegintéssel, egy elutasító mondatlalt vagy más kibúvókkal. A rendező hideg logikával építi fel az erőszak szédületét, borzongató brutalitását. Kczdve egy kutya lelövésétől a volt bajtárs félholtra veréséig és a feleség megerőszkolásáig — a bosszúig. Kazan tipikusan amerikai problémákból bontja ki filmjét, de az emberi erőszak általánosabb természetrajzát is sikerült feltérképeznie. Megborzongatóan kegyetlen filmje a humánum fegyvere.

T. L.